

PlánZA:

PlánZA • moderné a otvorené
• mesto

PlánZA • vzdelané a aktívne
• mesto

PlánZA • kultúrne a sebavedomé
• mesto

PlánZA • bezpečné a starostlivé
• mesto

PlánZA • mobilné a zelené
• mesto

PlánZA:

Úvod

Sme skupina ľudí, ktorých spája láska k Žiline a chuť urobiť niečo navyše. Naše mesto má obrovský potenciál, ale dlhodobu mu chýba vízia a jasné smerovanie. Ako sa Žilina vyrovná s problémami 21. storočia? Sme pripravení popasovať sa výzvami v oblasti dopravy a parkovania? Vieme do budúcnosti ochrániť našu zeleň a verejný priestor pred developermi? Máme predstavu ako postaviť na nohy žilinský šport a dať mladým perspektívu, aby neodchádzali za prácou inam? Presne **preto vznikol PlánZA - aby odpovedal na tieto a ďalšie otázky o našej spoločnej budúcnosti.**

Veľkou inšpiráciou pri tvorbe Plánu ZA bol bratislavský projekt **Plán B Matúša Valla a jeho tímu**. Je to spolupráca, za ktorú sme veľmi vďační a ktorá ukazuje, že keď sa ľudia naprieč slovenskom spoja, vznikajú dobré nápady. **PlánZA je otvorený dokument**. Jeho počiatočná verzia je výsledkom práce ľudí, odborníkov a nadšencov, ktorí nemajú na všetko rovnaký názor, ale mali spoločný cieľ – pripraviť plán, ktorý by zo Žiliny spravil lepšie miesto pre život nás všetkých. Aj preto máte možnosť sa do jeho tvorby zapojiť aj Vy. Každá kapitola je otvorená podnetom a pripomienkam Žilinčanov. Ak cítite, že je niečo, čo by v našom meste mohlo fungovať aj inak, lepšie, využite túto možnosť a pošlite nám svoj podnet, zapojte sa do diskusie. Veď napokon, **naše mesto, náš život.**

Autori PlánZA | verzia 1.0. | 3. mája 2018

Marek Adamov | Zuzana Balogová | Barbora Birnerová | Pavol Blasbalg | Milada Bohovicová | Martin Bolo | Martin Brňak | Jana Buteková | Tomáš Čelko | Michal Fiabáne | Peter Fiabáne | Marián Gogola | Daniel Harcek | Soňa Holúbková | Ľudo Jambrich | Matej Jasenka | Monika Končalová | Blanka Malá | Dušan Maňák | Alena Mičicová | Ján Ničík | Vladimír Randa | Lucia Stredňanská | Martin Sukupčák | Soňa Šestáková | Michal Vavřík | Peter Zánický

PlánZA:

Obsah

Plán ZA: moderné a otvorené mesto	- 3 -
Manažment mesta	- 4 -
„Smart city“ riešenia.....	- 5 -
Participácia občanov	- 6 -
Transparentnosť	- 7 -
Plán ZA: kultúrne a sebavedomé mesto.....	- 8 -
Identita mesta.....	- 9 -
Kultúra.....	- 10 -
Plán ZA: bezpečné a starostlivé mesto	- 11 -
Bezpečnosť	- 12 -
Seniori a sociálna starostlivosť	- 13 -
Chudoba, sociálne vylúčenie a ľudia bez domova	- 14 -
Bytová politika a podpora mladých rodín	- 15 -
Občania so zdravotným postihnutím.....	- 16 -
Plán ZA: vzdelané a aktívne mesto.....	- 17 -
Šport	- 18 -
Školstvo a mládež	- 19 -
Plán ZA: mobilné a zelené mesto.....	- 21 -
Urbanizmus a verejný priestor	- 22 -
Doprava a parkovanie	- 24 -
Zeľaň a životné prostredie	- 25 -

Plán ZA: moderné a otvorené mesto

Autori: Michal Fiabáne, Daniel Harcek, Ľudo Jambrich, Vladimír Randa, Martin Sukupčák

Samospráva 21. storočia má niekoľko podstatných znakov, ktoré obyvateľom zjednodušujú život. Ide najmä o otvorenú a **modernú** komunikáciu, záujem o problémy obyvateľov a proaktívny prístup v ich riešení. Moderná samospráva tiež podporuje aktivity občanov a organizácií na území mesta, pretože spoločne vytvárajú príjemné miesto na život. Dôležitým rysom moderného mesta je tiež **transparentné** narábanie s verejnými prostriedkami a odborné obsadenie riadiacich pozícií.

Mesto Žilina má aktuálne veľké rezervy v spolupráci s partnermi verejného i súkromného sektora. Prejavuje sa to napríklad na neschopnosti ucelene budovať cyklotrasy, rekonštruovať a vytvárať nové športoviská v spolupráci s VÚC, Žilinskou univerzitou a súkromným sektorom a na ďalších aktivitách. Žilina má vďaka prítomnosti Žilinskej univerzity veľký potenciál v technologickom rozvoji a v elektronizácii služieb pre občanov, zatiaľ ho však nevyužíva. Mesto Žilina musí prinášať inteligentné, tzv. „smart“ riešenia, kde konečným užívateľom riešenia je občan.

Vyriešením vyššie spomenutých nedostatkov sa Žilina môže stať naozaj mestom, ktoré sa nebojí výziev 21. storočia.

Manažment mesta

1. **Vytvorenie novej pracovnej atmosféry** postavenej na 3 základných pilieroch; a to spolupráci, komunikácii a sieťovaní s inými inštitúciami.
2. **Reforma mestského úradu (MsÚ)**. Ten sa musí zmeniť na profesionálny a otvorený úrad, silne proklientsky orientovaný, s dôrazom na proaktívny prístup voči občanovi.
3. Nadviazať a významne **rozšíriť spoluprácu s občanmi, univerzitou, podnikateľmi, VÚC a okolitými obcami**.
4. **Realizovať audity mesta**: personálny, procesný audit, audit transparentnosti a to ešte pred prijatím a realizovaním zásadných projektov a zmien.
5. Jednou z najvyšších priorít je **tvorba mestského inštitútu**, multidisciplinárneho oddelenia na MsÚ, so zastúpením urbanistov, architektov, sociológa, plánovača, krajinného architekta, ekonóma, atď. **Táto inštitúcia musí byť autonómna**. Jej úlohou bude tvorba koncepčných materiálov, vydávanie stanovísk, usmerňovanie činnosti a rozvoj mesta.
6. **Posilnenie nezávislosti úradu hlavného kontrolóra** mesta a zvýšenie operatívosti kontrol voči mestským podnikom.
7. **Vytvorenie participatívneho rozpočtu mesta**, pri ktorom budú občania spolurozhodovať o použití finančných prostriedkov.
8. **Zavedenie špeciálnych fondov** – fond mobility, sociálny fond, fond dopravnej infraštruktúry, fond športu, fond podpory bývania a i. – v ktorých sa budú zhromažďovať prebytky rozpočtu mesta a budú slúžiť na veľké investície v jednotlivých oblastiach.
9. Dôsledná **revízia a zjednodušenie miestnych daní**: dane z nehnuteľnosti, dane za psov, dane za komunálny odpad a ostatných daní.
10. Korektná **evidencia všetkých pohľadávok mesta** a využitie všetkých právne dostupných nástrojov na vymáhanie pohľadávok a ochranu majetku mesta.
11. **Preverenie skutočnej zadĺženosti mesta**, nielen z pohľadu dlhovej služby, ale aj skrytej zadĺženosti.

12. **Vytvorenie dlhodobého investičného plánu** na kvalitnej úrovni s reálnym financovaním v súlade s územným plánom.

„Smart city“ riešenia

1. **Vytvoriť databázu tzv. otvorených dát.** Tie sú základom konceptu “smart city” a všetkých „smart“ riešení v meste.
2. **Zahájenie pravidelného zberu a ukladania verejných dát** v správnom formáte. Tieto dáta v modernej samospráve 21. storočia slúžia ako základ pre prijímanie kvalifikovaných rozhodnutí mesta, ktoré sa dotknú verejnosti.
3. **Vstup mesta Žilina do regionálneho IKT klastra.**
4. **Vytvorenie mestskej aplikácie,** ktorá zjednoduší komunikáciu občanov s úradmi a zároveň slúži ako zdroj aktuálnych informácií (dopravná situácia, kultúrny program, športové podujatia a iné).
5. **Zavedenie systému monitorovaných odpadkových košov** na zefektívnenie odpadového hospodárstva mesta a zníženie znečistenia.
6. Pilotné testovanie **projektu inteligentných parkovacích miest.**
7. **Pravidelná organizácia hackathonov** – stretnutí vývojárov s cieľom vyriešiť konkrétne a špecifické výzvy v meste (vytvorenie mestskej aplikácie, správa dát a pod.).
8. **Vytvorenie transparentného systému tzv. výkonnostných ukazovateľov,** podľa ktorých je možné posudzovať, kontrolovať a zlepšovať efektivitu všetkých procesov v meste (napr. dĺžka udelenia stavebného povolenia).
9. **Zaviesť multifunkčnú mestskú kartu** s možnosťou platby za služby a dane, zliav na služby, cestovanie v MHD, prístup na mestské športoviská a pod.

Participácia občanov

1. **Založenie siete komunitných centier** na sídliskách a v jednotlivých mestských častiach.
2. Využite vedomostí, zručností a zdrojov občanov prostredníctvom **zriadenia centra pre dobrovoľníctvo a pomoc mestu**.
3. Zabezpečiť pravidelnú **spätnú väzbu o vnímaní stavu verejných služieb verejnosťou**.
4. Výrazne **zapojenie verejnosti do prípravy architektonicko-urbanistických riešení** verejných priestorov.
5. Rozšírenie a finančné **posilnenie grantového systému mesta** (podpora projektov v oblasti kultúry, športu, sociálnej oblasti, vzdelávania a životného prostredia).
6. **Zavedenie participatívneho rozpočtu** mesta.
7. Vytvorenie pracovnej pozície na mestskom úrade, ktorá bude úradníkom naprieč odborními pomáhať a **koordinovať procesy občianskej participácie**.
8. **Vytvorenie fóra o budúcnosti Žiliny a Rady odborníkov**, ktoré budú slúžiť na pravidelný dialóg medzi odbornou verejnosťou a politickým vedením mesta.
9. Zavedenie a pravidelné **posielanie tematických newsletterov mesta**. Obyvatelia sa budú môcť prihlásiť na odber newslettera na tému, ktorá ich zaujíma; a mať tak o nej neustály prehľad.
10. **Podpora komunikácie a riešenia podnetov zo strany občanov** všetkými dostupnými technológiami a na jednom mieste.

Transparentnosť

1. **Transparentné výberové konania** na odborných vedúcich MsÚ s verejnou prezentáciou predstáv uchádzačov.
2. **Zverejňovanie počtu zamestnancov** mesta.
3. V prípade poradcov primátora vysvetlenie ich potreby a pracovnej náplne pred zastupiteľstvom.
4. **Všetci pracovníci**, spolupracovníci a poradcovia musia mať **uvedený popis práce**, t.j. za čo dostávajú mzdu.
5. **Sprístupniť dozorné rady mestských podnikov odborníkom**, nielen politickým nominantom.
6. Sformulovanie a zverejnenie **základných princípov a pravidiel mediálnej politiky mesta**.
7. **Informovanie o množstve a účele inzercie v médiách**, o celkových nákladoch na propagáciu mesta.
8. **Reforma mestských novín**, konkrétne vypracovanie VZN o mestských novinách tak, aby neboli politickým nástrojom vedenia mesta.
9. **Dôsledne dodržiavať zverejňovanie faktúr, zmlúv, objednávok, verejných obstarávaní** a ďalších ekonomicko-finančných procesov mesta (a organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta) **podľa zákona**.
10. **Zverejňovanie faktúr, zmlúv, objednávok, verejných obstarávaní vždy s celkovým popisom a všetkými prílohami**.
11. Zverejniť **existujúce podnikateľské prepojenia mestských poslancov s mestom**.
12. Priblížiť fungovanie a tvorbu rozpočtu mesta verejnosti cieľenými informačnými kampaňami.
13. Korektné a **transparentné prerozdeľovanie finančných prostriedkov do školstva** a vytvorenie porovnateľných kritérií a rovnaké podmienky pre všetky školy.

Plán ZA: kultúrne a sebavedomé mesto

Autori: Marek Adamov, Ján Niččík, Peter Fiabáne

Áká je **identita** Žiliny? Nie je to jednoduchá otázka. Historicky bola centrom obchodu, križovatkou ciest, mestom na sútoku troch riek, dopravným uzlom. Dnes je to mesto nezávislej kultúry, kvalitného futbalu, automobilového priemyslu s veľkým technologickým potenciálom. Ale Žilina je tiež mestom, odkiaľ odchádzajú mladí ľudia a nevracajú sa, mesto s množstvom ľudí prisťahovaných z vidieka. Žilina má mnoho identít.

My vnímame Žilinu ako mesto príležitostí. Mnoho príležitostí na podnikanie, prácu, šport, umenie, mnoho spôsobov trávenia voľného času. Mrzí náš však, že naše mesto stagnuje. Nevyužíva svoj potenciál naplno. To musí skončiť. Jedným z prvých krokov je vedieť, kto sme a kam ako mesto kráčame.

Žilina má bohatú kultúrnu minulosť a ešte lepšiu budúcnosť pred sebou. To podstatné sa ešte len stane. Ak budeme chcieť. Potrebujeme podporiť vznik **kultúry** priamo v meste, od miestnych tvorcov. Musíme podporovať talenty od mladého veku a vytvoriť im príležitosti pre prácu v dospelosti. Mesto musí ísť samo príkladom v kultúre aj kultúrnosti. Kultúra, to nie je len umenie. To je aj čistota, stav verejných priestranstiev. Kultúrou sú aj architektonické súťaže na verejné stavby a istá svetovosť, ktorá kedysi k Žiline patrila a právom patrí aj dnes. Musíme sa však o to posnažiť.

Identita mesta

1. Pre mesto Žilina je nevyhnutné, aby sa cez svoju prirodzenú identitu prihlásilo k regiónu Považia.
2. Mesto Žilina ako centrum Považia by malo jednoznačne a zrozumiteľne odmietnuť akékoľvek úvahy o návrate k existencii ideologickej regionálnej štruktúry tzv. Stredoslovenského kraja.
3. Cieľom mesta v najbližších rokoch by malo byť **vytvorenie jasnej identity a silnej značky** mesta Žilina, ktorá by bola komunikovaná smerom von k partnerom a organizáciám, ale aj smerom dovnútra k vlastným občanom.
4. Za týmto cieľom je potrebné zorganizovať **kvalitatívny aj kvantitatívny prieskum** na reprezentatívnej a širokej vzorke obyvateľov mesta, s cieľom jasne **identifikovať jednotlivé identity**, tak ako ich cítia samotní Žilinčania.
5. Následným krokom je otvorená verejná diskusia o výstupoch prieskumov a správnom nastavení unikátnej a spoločensky široko akceptovanej identity nášho mesta.
6. Finálnym krokom celého procesu je zadanie **tvorby vizuálnej a obsahovej identity mesta Žiliny**, s cieľom vytvorenia ucelenej, dlhodobej, marketingovej komunikácie značky mesta.
7. Výsledkom by malo byť niekoľko návrhov, pričom o konečnom víťazovi rozhodne samotná žilinská verejnosť.
8. Vytvorením jasnej značky a dlhodobo komunikovanej identity mesta sa **Žilina stane čitateľnejším a konkurencieschopnejším partnerom** pre potenciálnych investorov, zahraničných aj domácich turistov, spolupracujúce organizácie, aj vlastných občanov.
9. Spojí nás **vedomie našej spoločnej unikátnej identity**, ako komunity Žilinčanov a s tým súvisiaca hrdosť na to, kým sme.

Kultúra

1. **Podpora vzniku kultúry priamo v Žiline.** Teda podpora miestnych kapiel, výtvarníkov, miestnych tanečných zoskupení, vznik diel a hier, podpora ateliérov a kreatívneho priemyslu.
2. Základným nástrojom pre dosiahnutie tohto cieľa je **vytvorenie hubu ako je Cvernovka v Bratislave.** Podporu vzniku kultúry priamo v Žiline možno dosiahnuť rezidenčnými pobytmi, štipendiami a ďalšími overenými nástrojmi.
3. Jedným zo základných predpokladov vzniku kvalitnej kultúry v Žiline je **system vyhľadávania a podpory talentov.** O talent sa treba starať od detstva po vysokú školu.
4. Preto musí mesto v rámci svojich možností a kompetencií **zvýšiť podporu základných a stredných umeleckých škôl, konzervatórií.** Pre týchto mladých ľudí musí existovať vízia, kde budú môcť v dospelosti rozvíjať svoju kreativitu a talent.
5. **Navýšenie podpory festivalom a kultúrnym podujatiam.** Žilina má potenciál byť považovaná za mesto, kde to žije.
6. Vyriešenie súčasnej situácie, kedy **chýba multifunkčná hala** na organizáciu veľkých kultúrnych a spoločenských podujatí.
7. **Navýšenie objemu financií v grantovom systéme mesta** v kapitole kultúry. Aj malé projekty aktivizujú ľudí v meste.
8. Zahnúť do grantového systému samostatnú podporu veľkých inštitúcií a dlhodobých projektov v meste.
9. **Mesto Žilina musí ísť v kultúre príkladom** – výborným spôsobom sú architektonické a dizajnérske súťaže pre verejné stavby a investície.
10. Aj drobné veci ako **darčkové predmety mesta môžu vytvárať miestni umelci**, pre ktorých je to spôsob podpory a propagácie v jednom. Buďme hrdí na to, čo doma máme.

11. **Kultúra je aj kultúrnosť**. Mesto môže byť iniciátorom aktivít, ktoré zlepšujú správanie spoločnosti. Kultúra je aj vizuál mesta, stav ulíc a verejných priestranstiev, kultúra priestoru, či parkovania. Mesto preto nemôže požadovať kultúrnosť od svojich občanov bez toho, aby samo nenapĺňalo predstavy o tom, ako má vyzerat' moderná metropola 21. storočia.

Plán ZA: bezpečné a starostlivé mesto

Autori: Barbora Birnerová, Milada Bohovicová, Martin Brňak, Soňa Holúbková, Monika Končalová, Peter Fiabáne

Mať o seba postarané a cítiť sa bezpečne sú základné piliere našej ľudskej existencie. Nie vždy je to v silách každého jednotlivca, ale bezpečné ulice za bieleho dňa aj po zotmení by mali byť v modernom meste samozrejmosťou. Dobre nastavený kamerový systém, funkčné verejné osvetlenie a efektívne pracujúca mestská polícia sú základnými piliermi **mestskej bezpečnostnej politiky**. V súčasnosti ani jeden z nich nefunguje tak, ako by mal a obyvatelia Žiliny to pociťujú.

Jednou z hlavných výziev našej doby sa už teraz stáva starnutie obyvateľstva. Okrem seniorov však existujú aj ďalšie ohrozené skupiny. Najmä slobodné matky s deťmi, telesne postihnutí, deti v nefungujúcich rodinách, ľudia bez domova, rodiny postihnuté chudobou. Ani k nim sa nemôže moderné mesto 21. storočia obracať chrbtom.

Základným návrhom, ktorý pomôže implementovať **modernú sociálnu politiku** sú komunitné centrá vo všetkých mestských častiach, na každom sídlisku. Sú to kluby pre dôchodcov, priestory na stretávanie rodín, nízkoprahové kluby a poradne v jednom. Ich sila je

v komunite ľudí, ktorí bývajú na jednom mieste, poznajú sa, pomáhajú si, nie sú si cudzí. Viac ako peniaze sa v tejto oblasti ráta úprimný záujem a chuť pomáhať. A tú Žilinčania majú.

Bezpečnosť

1. **Reforma mestskej polície.** Aktuálne veľa Žilinčanov vníma mestských policajtov len ako vyberačov pokút za parkovanie. To je škoda pre obe strany a musí sa to nevyhnutne zmeniť. Hlavnou zmenou v pôsobení mestskej polície by mal byť k pro-klientský prístup, ktorý ju viac priblíži k občanom. Mestskí policajti musia byť viac viditeľní, aktívne sa zaujímať o dianie v susedstvách, organizovať vzdelávacie podujatia, ale aj jasne informovať verejnosť o svojej činnosti a kompetenciách. Len tak môže plniť úlohy, ktoré od nich občania Žiliny právom očakávajú.
2. **Zvýšenie počtu mestských policajtov.**
3. **Investovať do moderného, automatizovaného kamerového systému,** adekvátneho pre krajské mesto 21. storočia.
4. **Revízia, doplnenie a sfunkčnenie verejného osvetlenia** tak, aby v Žiline neboli miesta a ulice, kadiaľ sa ľudia po zotmení boja chodiť domov.

Seniori a sociálna starostlivosť

1. Zásadným východiskom pre sociálnu politiku má byť **nový komunitný plán**, realistický a s akčným plánom plnenia.
2. **Aktualizácia demografických dát** v spolupráci s miestnymi partnermi a organizáciami.
3. Pri tvorbe nového komunitného plánu je vhodné spraviť **odpočet** toho, čo sa podarilo a nastaviť si tak zrkadlo úspešnosti mestskej sociálnej politiky.
4. Zásadným opatrením pre podporu seniorov, rodín s deťmi a mládeže má byť **vytvorenie medzigeneračných komunitných centier**. Má to byť priestor na stretávanie aj základňa pre terénnu prácu v lokalite.
5. V mestských častiach, v ktorých komunitné centrá neexistujú, je potrebné takéto centrá zriadiť, ideálne pri školách. Hlavnou náplňou komunitných centier by mal byť denný program pre dôchodcov s aktivitami ako prednášky, workshopy na posilnenia pamäte, výučba jazykov, prevencia Alzheimerovej choroby, vzdelávacie aktivity.
6. Pri centrách by mali tiež pôsobiť **nízkoprahové kluby**, ktoré budú poskytovať priestor pre hru a stretávanie sa detí a mladých ľudí.
7. V komunitných centrách budú pôsobiť školení **terénni komunitní pracovníci**, ktorí by intenzívne mapovali svoju lokalitu, mali prehľad o problémoch, jednotlivých krízových prípadoch, ktoré by mohli zároveň v spolupráci so školami, mestom, lekármi a tretím sektorom aktívne riešiť.
8. **Zavedenie programu pomoci seniorom v domácnosti**, prehľad o ich potrebách a zapojenie okolia do pomoci a do prevencie proti samote.
9. **Mapovanie a zber dát o počte osamelých dôchodcov**, ich potrebách a lokalite pobytu.
10. **Navýšenie kapacít opatrovateľskej služby mesta**. Tým je možné riešiť obrovský problém samoty a neschopnosti postarať sa o seba pre osoby vo vyššom veku.

11. **Nepretržitá prevádzka služieb pre seniorov** a skvalitnenie terénnych služieb pre dôchodcov, ťažko chorých, či postihnutých.
12. Progresívnym riešením chudoby je **zvýhodnenie dôchodcov na miestnych daniach** - testovať a sledovať hranicu chudoby a znížiť napríklad daň z odpadu pri určitom príjme.
13. **Zapojenie seniorov do aktívneho diania** v komunite, napríklad vo forme programov dobrovoľníctva, prepojenia so školami a škôlkami.
14. **Vyriešiť absenciu hospicu** pre celý kraj v spolupráci s ďalšími verejnými inštitúciami.
15. **Zabezpečiť podporu respitnej pobytovej starostlivosti**, v spolupráci s ďalšími verejnými inštitúciami. Obyčajne ide o odľahčenie v starostlivosti o vážne chorých, o ktorých sa dlhodobo starajú príbuzní.

Chudoba, sociálne vylúčenie a ľudia bez domova

1. **Zavedenie niekoľkostupňového systému podpory** (nocľaháreň, útulňa, sociálne bývanie, sociálne programy na získanie pracovných zručností, program oddĺženia atď.).
2. Výrazne **vyššia podpora terénnej práce** v meste, streetworku a jeho prepojenie na systém podpory ľudí bez domova.
3. Základným cieľ pre Žilinu by mala byť existencia iba dobrovoľných bezdomovcov. Ani tí však nesmú na ulici zomierať.
4. **Vypracovanie informačnej stratégie**, ktorá verejnosti pomôže orientovať sa v téme, zbaví ju predsudkov a vyzve ju na podporu nie bezdomovcov, ale organizácií, ktoré sa práci s nimi venujú.

5. Zaviesť **pohotovostné lôžka v službách krízovej intervencie** a systémové riešenie zdravotného stavu ľudí bez domova (lekár, lieky, opatrovateľská a zdravotná starostlivosť).
6. Zriadiť **kontaktné miesto** a v ňom poskytovať **dlhové poradenstvo**, informácie o exekúciách, bankrote a tak predchádzať vzniku bezdomovectva.
7. **Zriadenie mestskej firmy s cieľom sociálneho podnikania** (technické služby a pod.).
8. **Zriadenie sociálno-právneho poradenstva**. Poradenstvo v krízových situáciách slúži pre rodiny s deťmi a aj dospelých bez detí (napr. zvýšenie informovanosti o sociálnej pomoci).
9. **Posilnenie prevencie pred zlyhaním rodiny** prostredníctvom spolupráce učiteľov (škôl) a terénnych pracovníkov.
10. Mesto a komunita by mala **pomôcť rodinám v kríze**. Riešenia sa ponúkajú cez školy a komunitné centrá v jednotlivých lokalitách.
11. **Využitie existujúcej Nadácie mesta Žilina**, ktorá je výbornou platformou na rozvoj sociálnych programov. Napríklad celoročný priebežný program akútnej pomoci, kde by sa riešili akútne prípady (strata bývania rodín s deťmi, ochorenie, strata rodičov, autonehoda..).

Bytová politika a podpora mladých rodín

1. Zadefinovať a vytvoriť **plán rozvoja bývania**.
2. Ten musí zahŕňať aj **plán rozširovania bytového fondu**, a v rámci neho zabezpečenie sociálneho mixu v lokalitách (nie homogénne sociálne vrstvy, getá).
3. Mesto by sa malo snažiť **získavať nájomné byty nielen výstavbou**, ale aj kúpou, dražbami a pod.
4. Mesto by tiež malo spolupracovať s developermi ohľadom prenájmu alebo odkúpenia bytov pre potreby mesta.

5. **Zriadenie mestského fondu podpory bývania.**
6. Pre rodiny s deťmi je potrebný najmä kvalitný verejný priestor, a to nielen na sídliskách, ale aj v centre mesta. Čistý, bezpečný a podnetný. Cieľom je existencia **detského ihriska v pešej vzdialenosti** pre každého obyvateľa. Vyžaduje sa tiež pravidelné kosenie a upratovanie v častejších intervaloch, než bolo pre Žilinu bežné doteraz.
7. Zároveň je pre rodiny dôležitý kultúrny i športový program v meste. Podpora zo strany mesta musí smerovať k organizáciám, ktoré sú schopné vytvoriť hodnotný program, ktorý zaujme rodiny s deťmi.
8. **Podpora alternatívnych prístupov vo vzdelávaní**, moderných služieb a celkovo dostupná vzdialenosť týchto služieb pre rodiny.
9. **Kalendár akcií pre rodiny s deťmi** (sezónne inštalácie, divadelné predstavenia na ulici, animačný program, kultúrny a športový program).
10. Podpora pre **navýšenie kapacít mestských materských škôl**.
11. Zahájenie **postupného procesu revitalizácie** všetkých žilinských **verejných priestorov**, vrátane vnútroblokov sídlisk.

Občania so zdravotným postihnutím

1. Vytvárať **pracovné príležitosti pre ľudí s postihnutím** v mestských firmách a organizáciách.
2. **Inkluzívne vzdelávanie** – úplné začlenenie zdravotne postihnutých do školského systému aj s ich dostatočnou finančnou podporou.
3. Samozrejmosťou by mal byť **bezbariérový prístup** pri všetkých rekonštrukciách a úpravách dopravnej infraštruktúry.

4. Pri nových developerských projektoch zabezpečiť, aby určitá **časť nových bytov bola vždy bezbariérová.**

Plán ZA: vzdelané a aktívne mesto

Autori: Pavol Blasbalg, Jana Buteková, Tomáš Čelko, Peter Fiabáne, Alena Mičicová, Vladimír Randa, Peter Zánický

Budúcnosť nášho mesta je v mládeži – v jej vzdelávaní, v rozvoji jej schopností a talentu. **Vzdelávanie, šport a voľný čas.** To sú tri piliere, na ktorých musíme v starostlivosti o mládež stavať. Žilina je právom označovaná ako mesto športu. Nielen kvôli Petrovi Saganovi a iným známym rodákovi. Výborné výsledky v posledných rokoch podávajú naši futbalisti, plavci, atléti, gymnastky a ďalší. Máme skvelých ľudí, ktorí sú športu ochotní obetovať každú voľnú chvíľu.

Rovnako je to aj vo **vzdelávaní**. Šport s ním ide ruka v ruke a učitelia robia pre spoločnosť tú najdôležitejšiu prácu. Vychovávajú naše deti, ukazujú im šírku poznania, vedú k samostatnému premýšľaniu. Učitelia a školy sú tie najdôležitejšie inštitúcie v našom meste.

Aktuálne všetci títo ľudia pracujú v neľahkých podmienkach. S nízkymi mzdami a v Žiline aj bez osobných príplatkov. Školy sú v situácii, kde si pomáhajú, ako môžu. Preto má byť podpora vzdelávania a s ňou súvisiaca podpora športu a športovísk prioritou.

Šport

1. **Dokončenie chýbajúcej športovej infraštruktúry** ako priorita mesta. Ide najmä o atletický štadión, športovú halu, novú plaváreň a viacúčelové športoviská na sídliskách a pri školách.
2. Definitívne a čo najskoršie **vyriešenie situácie športovej haly** – buď odkúpenie a rekonštrukcia haly na Bôriku, tzv. Korytnačky; alebo výstavby novej haly v prípade, že dohoda so súčasným majiteľom korytnačky sa ukáže byť nemožná.
3. Základným nástrojom rozvoja športu má byť **konceptia športu** a k nej majú byť vypracované realistické akčné plány.
4. Je vhodné riešiť športovú problematiku spolu s problematikou školstva a vykonať k tomu potrebné **organizačné zmeny na mestskom úrade**.
5. Intenzívna **komunikácia s VÚC, Žilinskou univerzitou a súkromným sektorom** o spoločnom postupe a zdieľaných športoviskách.
6. **Vyriešenie situácie s rozostavaným športovým komplexom** na Karpatskej.
7. Jednoznačná priorita a vedomé úsilie na **dokončenie zmysluplnej siete cyklotrás** v meste a ich napojenie na prebiehajúce iniciatívy VÚC a okolitých obcí a miest.
8. Postupná a systematická **rekonštrukcia ihrísk na sídliskách** a vo vnútroblokoch.
9. **Udržanie vysokej podpory grantového systému** v kapitole šport.
10. Dôraz na **rozvoj športu pri materských a základných školách**, keďže tie spadajú do pôsobnosti mesta.
11. **Možnosť všeobecnej športovej prípravy** pre deti na školách po vyučovaní. Autonómia škôl v rozhodovaní, ktorým smerom sa budú profilovať a ktorého poskytovateľa služby si zvolia.
12. **Zrovnoprávniť mestské a ostatné organizácie** a kluby v prístupe k športoviskám a športovej infraštruktúre (mestské ihriská, športoviská, telocvične).
13. Mestské centrum voľného času by malo slúžiť najmä pre široké skupiny športujúcej mládeže, amatérom. Výkonnostný šport by mal byť doménou športových klubov.

14. Z rozpočtu mesta by mali byť financované primárne športové kluby, ktoré sa venujú práci s mládežou, nie profesionálny šport.
15. V prípade, že sa na základe spoločenskej objednávky a zhody pristúpi aj k podpore extraligového športu z mestských financií, tak **žiadny zo športov nemôže byť preferovaný**.
16. Žilina by mala mať ambíciu **uchádzať sa o titul Európske mesto športu** ako príležitosť pre podporu športu na miestnej úrovni.

Školstvo a mládež

1. Základnou úlohou odboru školstva mestského úradu má **byť pomoc a podpora školám, nie byrokracia**. Tu je potrebné urobiť výraznú zmenu oproti aktuálnemu stavu. Podpora zahŕňa podporu v metodike, organizáciu školení pre vedenia škôl, pomoc v právnej a ekonomickej agende.
2. Mesto môže **pomôcť školám aj praktickým servisom cez mestskú správcovskú firmu** a aktivačných pracovníkov.
3. **Školy môžu vykonávať činnosti, ktoré ich finančne podporia**, táto podpora musí ostávať v ich rozpočte.
4. **Posilnenie kompetencií vedúcich zamestnancov**, samostatnosť a podpora ich rozhodovacích práv. S tým sa viaže ich zodpovednosť za prípadné chyby a stav školy.
5. **Vytvorenie motivujúcich finančných podmienok** pre pedagogických i nepedagogických pracovníkov, napr. prostredníctvom odmien a osobných príplatkov, nad ktorými má mesto kontrolu.
6. **Odmeňovanie pracovníkov v MŠ a ZŠ** musí byť podľa ich vzdelania rovnaké.
7. Predpokladom rozvoja základného školstva v Žiline je **dôkladná analýza školského systému**, ktorá odpovie aj na otázku, ktoré školy a či vôbec je potrebné racionalizovať (na základe dát, ekonomiky škôl).

PlánZA:

8. Po dôslednom zvážení je vhodné **umožniť vznik nových progresívnych škôl**, ktoré budú prinášať inovácie do vzdelávania.
9. Je potrebné dať **priestor aj súkromnému školstvu**, ktoré dopĺňa ponuku vzdelávania v materských a základných školách. Verejné aj súkromné zariadenia musia existovať v spravodlivých podmienkach, ktoré zabezpečí samospráva.
10. Progresívnou formou zlepšovania kvality výučby sú **rotujúci lektori** (jazykov a i.) ktorí učia na viacerých školách.
11. Vytvoriť **základný plán toho, čo by malo dieťa do 15 roku života absolvovať**. Nielen školskú dochádzku, ale aj v neformálnom vzdelávaní (Príklad: návšteva v Osvienčime, vytvorenie akcie pre verejnosť, realizácia vlastného projektu v komunite, dobrovoľníctvo a pod.)
12. Vo vzťahu k žiakom, rodičom a verejnosti je potrebné **otvoriť školy od rána do večera**. Okrem vyučovania a činnosti školských klubov je vhodné vytvárať zaujímavý a rozvíjajúci program a aktivity, ktoré školu vyťažia. Cieľom je spokojnosť žiakov a rodičov, podpora športu a záujmovej činnosti, medzigeneračné stretnutia a ďalšie pozitívne vplyvy na miestnu komunitu.
13. Mesto musí **zintenzívniť spoluprácu s mládežníckymi organizáciami**, konkrétne pri tvorbe nízkoprahových klubov v komunitných centrách.

Plán ZA: mobilné a zelené mesto

Autori: Zuzana Balogová, Martin Bolo, Marián Gogola, Matej Jasenka, Blanka Malá, Dušan Maňák, Lucia Stredánská, Soňa Šestáková, Michal Vavřík

Žilina utrpela v posledných rokoch mnoho šrámov, ktoré sa jej nikdy nepodarí zaceliť. Nemôžeme sa však upínať k minulosti, ale musíme rozmýšľať o budúcnosti. Preto potrebuje naše mesto nový, moderný, spoločensky akceptovaný **územný plán**, nad ktorého dodržiavaním bude dohliadať nová nezávislá inštitúcia. Žilina tiež potrebuje spoločenskú dohodu o budúcnosti Mestskej pamiatkovej rezervácie. Moderný prístup k údržbe mesta a verejným priestranstvám je tiež jedným z hlavných cieľov pre budúcnosť.

Doprava v Žiline pravidelne kolabuje. To je fakt, s ktorým sa nesmieme zmieriť. Na jeho vyriešenie však neexistuje čarovný prútik, ale súbor opatrení podporujúcich verejnú a nemotorovú dopravu. Základom riešení je preferencia MHD a zvýhodnenie peších a cyklistov, integrovaná doprava Žilinského kraja a obmedzenie vstupu áut do centra mesta. S tým súvisí ďalšia bolestivá téma - **parkovanie**. **Najväčšou výzvou je vrátenie parkovacej politiky do rúk mesta.**

Na dobudovanie tiež čaká sieť peších komunikácií a cyklotrás. Ak tieto opatrenia nebudú prioritou, bude sa dopravná situácia v meste ďalej zhoršovať na úkor nás všetkých.

Životné prostredie tvorí všetko okolo nás. Preto potrebujeme revitalizovať vnútrobloky sídlisk, rekonštruovať a vytvárať nové parky. Musíme sa aktívne starať o dostatok vody v meste, pretože sucho bude v budúcnosti zásadný problém. Je potrebné zefektívniť monitorovanie kvality ovzdušia. Zásadne tiež musíme zmeniť prístup k odpadom. Zredukovať odpad, zvýšiť separovanie, využívať druhotnú surovinu. Robiť osvetu a systematicky kompostovať. Aj to sú výzvy pre životné prostredie v Žiline 21. storočia.

Urbanizmus a verejný priestor

1. Základnou úlohou pre Žilinu je v najbližšom období vypracovať **nový moderný územný plán mesta**, ktorý sa bude následne striktne dodržiavať.
2. Tomu by malo predchádzať **vypracovanie kvalitného zadania**, v ktorom by sa maximálne množstvo záujmových skupín vyjadrilo, aké sú ich potreby a mesto by ich zosúladiť so svojimi víziami. Zadanie vytvárajú dôsledne pozbierané dáta a aktualizovanie databáz mesta.
3. V tejto fáze je dôležité **nájsť spoločenský konsenzus**, akýsi základný dlhodobý cieľ pre smerovanie mesta ako takého. Úlohou mesta je byť iniciátorom a moderátorom takejto spoločenskej diskusie.
4. Pre mestskú pamiatkovú rezerváciu (MPR) je potrebné **vytvoriť jasnú víziu ďalšieho smerovania MPR**. Aj tu je nevyhnutná spoločenská dohoda, ktorou sa myslí primárne konsenzus medzi mestom a majiteľmi prevádzok v centre.
5. Jednou z najvyšších priorít je **tvorba mestského inštitútu**, multidisciplinárneho oddelenia na MsÚ, so zastúpením urbanistov, architektov, sociológa, plánovača, krajinného architekta, ekonóma, atď. **Táto inštitúcia musí byť autonómna**. Jej úlohou bude tvorba koncepčných materiálov, vydávanie stanovísk, usmerňovania činnosti a rozvoja mesta.
6. **Aktualizácia informačného systému o území** a maximálne využitie databáz mesta pre pridanie rôznych vrstiev (napr. pasport zelene, generel dopravy, skutočný stav infraštruktúry, pasport športovísk, plán rekonštrukcií chodníkov, ciest, sietí a pod.).
7. Je potrebné zásadne zmeniť údržbu v meste a **vytvoriť kompaktné časti mesta z pohľadu ich správy**. V každej časti sa jedna organizácia stará o všetky súčasti verejného priestoru – kosenie, údržbu zelene, čistenie chodníkov, údržbu detských ihrísk, opravy mobiliáru a pod. Koordinujú sa vstupy do územia, existuje kontrola a konečná zodpovednosť správcu. Mesto môže mať niekoľko správcov, kde sa každý stará o svoj rajón.

8. Pre verejné obstarávania je potrebné vytvárať kvalitnejšie a špecifickejšie zadania, než tomu bolo v minulosti.
9. Zásadnou pomôckou koordinácie činností je **jednotný informačný systém**, kde musia všetky oddelenia mestského úradu vkladať rozhodnutia, podnety a informácie.
10. **Starostlivosť o verejný priestor** v Žiline by sa mala stať prioritou.
11. Zvýšenú **pozornosť je potrebné venovať verejným priestorom ako na sídliskách, tak aj v prímestských častiach**. Tieto je potrebné postupne revitalizovať. Prioritou je kvalitný mobiliár a upravená zeleň s kvalitnými chodníkmi.
12. Vypracovať **generel zelene a manuál verejných priestorov** ako záväzné dokumenty, z ktorých bude mesto vychádzať pri rekonštrukcii starých a tvorbe nových verejných priestorov (parkov, námestí, oddychových zón).
13. Uviesť do života **koncept mesta na troch riekach** ako súčasť dlhodobej vízie Žiliny. Cieľom je konkrétnymi krokmi priblížiť mesto a život ľudí k brehom Váhu, Kysuce, a Rajčanky, ktoré Žilinou pretekajú.
14. Jednou z najväčších príležitostí pre **tvorbu nového veľkého mestského parku** je časť nábregia Váhu od Budatína až po Tepličku. Akékoľvek investície a výstavba v tejto lokalite by mali byť obmedzené tak, aby svojou povahou nenarušili možnosť vzniku takejto súvislej oddychovej zóny. Mesto by malo začať aktívne pracovať na realizácii parku v tejto lokalite (výsadba stromov, osadenie lavičiek, piknikových stolov a pod.).
15. **Revitalizácia Rajčanky a jej nábregia**, vrátane vybudovania cyklochodníka a osadenia lavičiek, košov a ďalšieho mobiliáru.
16. Po dokončení rekonštrukcie železničnej trate a zrušení prekladiska medzi Strážovom a železničným depom využiť tento priestor pre potreby nášho mesta.

Doprava a parkovanie

1. Pri riešení problematiky dopravy vo všeobecnosti je potrebná **užšia spolupráca s VÚC, Žilinskou univerzitou a VÚD** (Výskumný ústav dopravný).
2. Žilina potrebuje vytvoriť **integrováný dopravný systém v spolupráci s VÚC**. V tomto systéme majú byť integrované všetky typy verejnej dopravy. Výsledkom je jeden lístok na jednu cestu. Zároveň je to predpoklad na redukciu automobilovej dopravy v meste.
3. Je potrebné **zvýhodniť MHD, aby bola rýchlejšia a lacnejšia ako auto, s kratšími časovými intervalmi** (vyhradené jazdné pruhy, preferencia na svetelných križovatkách, zjednosmernenie Veľkej Okružnej a ďalšie opatrenia).
4. Využívanie verejnej dopravy sa dá podporiť aj **vytvorením ďalších zastávok na území mesta na železničnej trati Žilina – Rajec**.
5. Mesto musí dať **väčšiu prioritu rekonštrukcii a dobudovaniu siete bezbariérových peších chodníkov** tak, aby existovali prepojenia medzi všetkými časťami mesta.
6. Je potrebné **vytvárať integrovanú infraštruktúru pre cyklistov**, t.j. cyklopruhy na vozovke, nie len separované cyklotrasy.
7. Prioritou je **dobudovanie základnej kostry mestských cyklotrás s napojením na regionálne cyklotrasy**, ktoré plánuje budovať VÚC.
8. Mesto musí dohodnúť podmienky tak, aby sa **developeri zaviazali k spoluúčasti na výstavbe športovísk a cyklochodníkov**.
9. Mesto Žilina musí bezpodmienečne **získať svoju parkovaciu politiku do vlastných rúk**.
10. Súbežne s tým **musí dobudovať parkovacie miesta** tam, kde je to možné a nebude to na úkor zelene. Z začať sa tiež musí s prípravou a realizáciou **výstavby nízkonákladových parkovacích domov** na sídliskách a na príjazdoch do mesta.
11. Po vyriešení týchto otázok bude potrebné otvoriť diskusiu o možnosti **rozšírenia rezidentského parkovania**, ktoré bude viazané na trvalý pobyt a vlastníctvo nehnuteľnosti.

12. Mesto sa musí výrazne zasadiť o **modernizáciu železničnej stanice**.

Zeleň a životné prostredie

1. Žilina musí vytvoriť **funkčný systém starostlivosti o čistotu ulíc a zelene**. Tieto priestory musia byť pravidelne kontrolované a udržiavané.
2. **Mesto musí zvýšiť intenzitu kosenia trávnikov**.
3. Mesto môže a malo by spolupracovať s miestnymi organizáciami a komunitami a **organizovať čistenie ulíc, údržbu** a rozvoj najbližšej zelene v mieste bývania obyvateľov.
4. Žilina potrebuje **cielene budovať zelenú infraštruktúru a vypracovať generel zelene**.
5. Zásadná je **zmena hospodárenia s odpadovou vodou** s cieľom udržať vodu v lokálnom priestore, zásahom, či terénnymi depresiami.
6. Odpadové hospodárstvo sa má zamerať na **maximálnu elimináciu tvorby odpadu**, na maximálnu separáciu a zužitkovanie vytvoreného odpadu a na podporu kompostovania a kompostérov v komunitách a domácnostiach.
7. **Potrebné je zavedenie komunitných kompostérov** na každom sídlisku.
8. **Podpora budovania komunitných záhrad** a ich prepojenie s komunitnými centrami
9. Je potrebné systematicky odhaľovať a odstraňovať čierne skládky, zapojiť a motivovať obyvateľov (napr. aplikácia Trash out).
10. Pilotným projektom vyskúšať **koncept “pay as you throw”**, t.j. zaplatiť toľko, koľko vyhodíš do zmesového odpadu, resp. čo vyseparuješ, o to menej platiť za odpad.
11. Intenzívne komunikovať s občanmi ohľadom množstva separačných nádob a kompostérov, s cieľom podporiť, **vzdelávať a viesť k separovaniu**.

12. Zabezpečiť maximálnu **dostupnosť kontajnerov na separovaný zber.**
13. **Zavedenie „inteligentných“ kontajnerov**, ktoré priebežne vďaka jednoduchému čipu hlásia mieru naplnenia odpadom.
14. **Vytvorenie vhodných podmienok pre psičkárov** (koše, vrecká, podzemné kompostéry, a vyhradené priestory – venčoviská).
15. Navýšením finančných prostriedkov v rozpočte mesta dosiahnuť **zásadnú zmenu v prístupe k správe**, ošetrovaniu a zveľaďovaniu **lesoparku Chrast’**.
16. **Byť príkladom pre verejnosť** a na akciách v gescii mesta nepoužívať jednorazové obaly a pod.
17. Cílené **informačné kampane pre obyvateľov**, žiakov MŠ a ZŠ, s cieľom pozitívne vplývať na zmenu správania a viesť k zodpovednosti k životnému prostrediu.

Záver

Snažili sme sa na niekoľkých stranách pomenovať tie najväčšie výzvy, ktorým naše mesto čelí. Priniesli sme riešenia, ktoré sú podľa nášho názoru relevantné a zásadne posunú naše mesto vpred.

Uvedomujeme si však aj svoje ľudské a odborné limity. Nemáme patent na rozum, čo však máme, je chuť posunúť naše mesto vpred. Preto vás pozývame, pridajte sa! Navrhňte riešenia, prineste inšpiráciu.

Na stránke www.PlanZA.sk budeme počas jarých a letných mesiacov zbierať vaše podnety. Tieto vyhodnotíme a prípadne zapracujeme do konečnej podoby tohto dokumentu. Pretože jeho cieľom je ponúknuť komplexný plán rozvoja pre naše mesto. Plán, ktorého realizácia nám zaistí úspešnú budúcnosť v meniacom sa svete 21. storočia.

Autori